

RESSORGIMENT

~ S U M A R I ~

La nova dignitat del català. - Del llibre segon de les odes d'Horaci, per Jerònim Zanné; Desviacions lamentables, per P. de Reig; Per què encara no és lliure Catalunya?, per Joan B. Alemany i Borràs; La veu del poble. - Poesia catalana, per Alfons Maseras, Pere Guilanjà i Gràcia B. de Llorens; Acció dels catalans fora de Catalunya, per Alban Rosell; Manifest a favor dels conjurats catalans; Al vol, per Miquel Vilà; Les festes del Casal Català; Els llibres, per B.; Cançons populars de Catalunya. - Notícies.

GRAVATS: Casal muntanyenc, Cases de la costa i Recó de poble, dibuixos de Llorenç Brunet; Alfons Maseras; Penyscola; Conjunt d'infants del Casal Català.

DONACIÓ FILLS DE
POL NADAL I MALLOL
BUENOS AIRES - ARGENTINA

Any XII * Gener, 1927 * Número 126
Oficines: Pergamino 244 * Buenos Aires

RESSORGIMENT

~ S U M A R I ~

La nova dignitat del català. - Del llibre segon de les odes d'Horaci, per Jerònim Zanné; Desviacions lamentables, per P. de Reig; Per què encara no és lliure Catalunya?, per Joan B. Alemany i Borràs; La veu del poble. - Poesia catalana, per Alfons Maseras, Pere Guilanyà i Gràcia B. de Llorens; Acció dels catalans fora de Catalunya, per Alban Rosell; Manifest a favor dels conjurats catalans; Al vol, per Miquel Vilà; Les festes del Casal Català; Els llibres, per B.; Cançons populars de Catalunya. - Notícies.

GRAVATS: Casal muntanyenc, Cases de la costa i Recó de poble, dibuixos de Llorenç Brunet; Alfons Maseras; Penyiscola; Conjunt d'infants del Casal Català.

DONACIÓ FILLS DE
POL NADAL I MALLOL
BUENOS AIRES - ARGENTINA

Any XII * Gener, 1927 * Número 126
Oficines: Pergamino 244 * Buenos Aires

PER ADQUIRIR

LLIBRES - REVISTES - DIARIS
I LES PUBLICACIONS CATALANES
EN GENERAL

ADRECEU-VOS A

S'ENVIA

LLISTA DE
L'EXISTÈNCIA
PRÈVIA
COMANDA DELS
INTERESSATS

2622 - Donato Alvarez - 2622
BUENOS AIRES

Magatzems "La Constància"

ABANS «EL CAP BERNAT»

DUACASTELLA I CIA.

Els millors assortits d'articles de Catalunya

VENEM ALS PREUS
MÉS REDUÏTS
DE BUENOS AIRES.

SEGURETAT
ABSOLUTA.
REMESES A TOT EL PAÍS.

CARLOS CALVO, 3623

UNION TELEF. 62 MITRE 4004

DEMANI'S OLI "SABATER"
ÉS DE REUS. EL MÉS FI,
D'OLIVA BONA I PURA.

3929 - RIVADAVIA - 3929

UNION TELEF. 62 MITRE 1570
COOP. TELEF. 597, OESTE

Rovellons, préssecs i perdius de la casa PEDREROL I MIR, de Barcelona

PICHINCHA, 180

U.T. 62, Mitre 7280 - C.T. 741, Central

GRAN ASSORTIT de VINS FINS

JEREZ RESTAURADOR
"EL CAP BERNAT"

RESSORGIMENT

ANY XII

BUENOS AIRES, GENER, 1927

NÚM. 126

La nova dignitat del català

Els nostres lectors ja deuen estar assabentats de la promulgació d'un reial decret que a proposta de la Dictadura militar ha signat el rei dels espanyols, reformant l'estatut per al qual es regia fins ara l'Acadèmia de la llengua del seu país.

Nosaltres, venent la repugnància que ens fa sempre aquesta mena de literatura oficial, havem fet un esforç aquesta vegada i ens havem empassat de cap a cap l'esmentat reial decret. La cosa, però, s'ho valia. Es tracta de la dignitat del llenguatge català, el qual, en virtut d'aquesta disposició del govern d'En Primo, passa a la categoria d'idioma reconegut per l'Estat.

De primer antuvi la lectura de l'articulat del decret i del preàmbul que l'acompanya ens va deixar, com aquell que diu, veient visions. Per tal d'esvaïr-nos-les vam refregar-nos els ulls varies vegades. Per fi, i prèvia una nova lectura del document, vàrem conèixer-nos de la veracitat de la cosa. No hi havia dubte; podíem pujar-hi de peus: El català era vindicat. La nostra parla rebia l'honor incommensurable d'ésser considerada oficialment idioma pel govern d'Espanya. A l'últim, la justícia s'obria pas. I era el Directori militar qui li havia obert la porta. Alabat sia Déu! Ara si que hom pot ben dir que la Dictadura espanyola és providencial i reparadora. Ara si que els catalans que blasmin En Primo seran uns desagradits! Ara si que s'imposa l'erecció d'aquell monument proposat temps enrera per un amic nostre en gràcia de l'obra realitzada pel marquès d'Estella a favor de Catalunya. Gairebé estem temptats d'iniciar avui mateix la subscripció. Ens hi ajudarien, segurament, els nostres amics bascos i gallegos, car llurs respectives llengües són, també, així mateix dignificades pel ja cèlebre i famós reial decret.

Anem a pams, però. No ens deixem portar de l'entusiasme i parlem-ne amb un xic de mesura. Comencem per posar els punts sobre les is i ja ens lleuà, després, de veure què podem fer per tal de demostrar a En Primo la nostra gratitud.

El decret reconeix — ja era hora! — que el català és idioma, però que és un idioma espanyol. (Deixeu-nos felicitar, de passada, el nostre venerable amic Lleonart-Nart, el qual ho descobrí molt abans que En Primo. Cal fer-li justícia.) Ultra aquesta declaració cabdal, hom reconeix, també, la unitat de la llengua catalana, car es consideren variants d'ella el mallorquí i el valencià. Això és importantíssim si hom re-

corda que abans del reial decret reparador el català, el valencià i el mallorquí eren mers dialectes de l'espanyol. — Què tal? No és justificat el nostre entusiasme? — Seguim, però. Sense minva de la "intangible unidad nacional" (és clar!) el govern decideix posar vuit cadires més a l'Acadèmia que "limpia, fija y da esplendor", i ordena que aquest vuit llocs siguin ocupats: 4 per la llengua catalana, distribuïts així: 2 per al català estriete, un per al valencià i un per al mallorquí. Els restants: 2 per al galleg i 2 per al bascongat.

A fe de bon cristià que ens roda el cap. Nosaltres prou volíem mantenir-nos serens fins a la fi, però no ha estat possible. Serà veritat tanta ventura? Voleu dir que no desvariarem? És possible una honor semblant així, de cop i volta, a favor del català? Perdóeu-nos, però, que el nostre desvari no està pas desprovist de raons. D'ençà l'adveniment de la Dictadura un mal somni ens afeïrugava i un pesombre constant envaïa el nostre cor de patriotes. El somni nefast i el pesombre cruel ens parlaven d'una aferrissada campanya de difamació, de lluita i d'extermini contra la gloriosa llengua catalana. Ploviem lleis, decrets, disposicions, ordinarions, etc., contra el nostre idioma, titllat de dialecte sempre, i contra els pobres mortals qui s'atreïen a defensar-lo i emprar-lo. Era foragitat de les corporacions públiques i particulars, dels rètols de les botigues, del nomenclàtor dels carrers, i àdhuc de les capses de llumins. Les escoles catalanes eren clausurades i els mestres nacionals comminats a no dir ni un mot en català sota pena de desterrament. L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, segellada. Els cursos de gramàtica, d'història, prohibits. Una infinitat de periòdics sospesos. Els Jocs Florals havien de fer-se fora les fronteres de l'Estat espanyol, o en família, dintre una casa particular. En fi, perquè no acabaríem mai, el nostre idioma era perseguit a sang i foc i els que s'atreïen a defensar-lo, o havien d'emigrar o eren empresonats.

Ara respirem, però. Aquest reial decret reparador ens diu que tot allò de tràgic que nosaltres veïem contra el català i la cultura que el català nodria, no era res més que una fantasia. Benvingut, doncs, el decret que ha tingut la virtut d'esvaïr pesombres i d'allunyar somnis aclaparadors. La realitat és tota una altra, i si hi hagués hagut quelcom d'allò que veïem en somnis

durant aquests tres anys i mesos de Directori, la realitat d'aquesta flamant disposició ho anul·laria tot. Al·leluia, catalans!

* * *

Ara el problema està en cercar qui ocuparà les 4 cadires catalanes de la "Real Academia Española". L'article 8è del decret ordena que els llocs han d'ésser proveïts dintre el termini de dos mesos. El dia 26 de gener veig el plaç. Cal, per consegüent, no adormir-se. Sembla que hom no sap pas a qui triar, car tots els probables acadèmics eremen. L'ur catalanisme és infrangible. Hom havia pensat en Pompeu Fabra, en Joaquim Ruyra, en Pere Coromines, en Victor Català, però... ja comprendreu que amb aquests noms, allò de la "intangible unidad nacional" de què parla el decret, se n'aniria en orri. Potser Narcís Oller, Pin i Soler, etcètera...

Nosaltres, si tinguéssim vot, proposaríem que les cadires es repartissin així: Catalans: Eugeni d'Ors (àlies Xenius) i Agustí Calvet (àlies Gaziel). Mallorquí: Mossèn Aleover. Valencià: Vinaixa. Creiem que aquests noms foren l'honor màxima que hom podria conferir a la nova i flamant dignitat del nostre idioma. S'ho tenen ben meregut i foren la més ferma garantia per al govern de la "intangible unidad nacional". Amén.

ROMAIN ROLLAND I CATALUNYA

D'entre els nombrosos signants del manifest que inserim en aquest número hom trobarà entre tants de noms il·lustres el de Romain Rolland. L'autor de *Jean Christophe* ha escrit personalment, al peu del manifest, les línies següents que nosaltres ens honorem en reproduir: "No solament aprovo i signo aquest manifest, sinó que manifesto als conjurats catalans la meua simpatia entera i la meua pena que no hagin reeixit en llur intent. Però vindrà un temps..." — Romain Rolland.

Per altra part, un diari de Barcelona publica una carta de l'il·lustre escriptor adreçada a un dels seus amics catalans. Hom hi llegeix el paràgraf següent:

"Jo voldria que sapiguéssiu l'afeete que jo tinc per la vostra terra catalana i l'admiraçió que jo he conservat de Barcelona i de la seva prodigiosa vitalitat, en tots els ordres de l'acció i del pensament — particularment en música. Era també la impressió que em va manifestar el meu amic Ricard Strauss — famateix exigent; ell em deia que no era sinó a Barcelona on havia pogut fer executar, gairebé a cop d'ull, una obra de polifonia vocal extremadament complicada."

Del Llibre Segon de les Odes d'Horaci

ODA III

A Dèlius

La ment conserva serena i forta
 En l'hora trista; i en l'hora gaia
 Tempera del joi la insolència.
 La mort t'atén, oh Dèlius!
 I tant si els dies per tu són fúnebres
 Com si en les mates de gram reposes
 Gojant el plaer de la festa,
 El dolç Falern no deixis!
 On pins esplèndids i albers blanquíssims
 Llurs ombres grates junten benèvol,
 On corre la ràpida limfa
 Remorejant dins l'alvi,
 Fes que llà et portin riques oròbies,
 I vins i roses, roses efímeres,
 En tant que ho permetin les Parques,
 Tos anys i ta fortuna.
 Un jorn, tes prades que el Tibre rega
 I ta masia caldrà que deixis:
 Vindran els hereus a gaudir-se
 Dels béns que tu acoblaves.
 I anc que pervinguis del vell Inaens
 O descendeixis d'infima raça,
 Dormint sense lit, sense sostre,
 De l'Ore seràs la víctima.
 Els noms dels hòmens, mesclats dins l'urna
 La sort els tria, més tard, més prompte,
 I els llença a la fúnebre barca
 Damnats a etern exili.

ODA VI

A Septímius

Fins a Gades, Septímius, em seguïres,
 Fins a les terres de Cantàbria indòmita,
 Fins a les sirtes de la Mauritània
 Que barbres sempre bullen.
 Tant de ho sigui dolç repòs el Tibur
 De ma darrera seneetud i posi
 Terme als viatges que per mars i terres
 Fin en mos anys de lluita.
 Emprò, si m'ho privés la Parea iníqua
 Cerearia el Galesi i les planures
 On peixen les ovelles, i on regnava
 Falantos el laconi.
 M'atrau plàcidament eix tros de terra
 On la mel no cedeix a la d'Himetus,
 On les verdes olives em recorden
 L'oliva del Venafre.
 Júpitre don-li llarga primavera
 I temperat hivern; l'Auló demostra,
 Sots la mirada benvolent de Baeus,
 Que de Falern és digne.
 Segueix-me vers tan dolça retirada
 Que ombregen verds turons; i quan sol si-
 |guis,
 Les cendres tèbies de l'amie poeta
 Amb llàgrimes recorda.

ODA XI

A Quíntius Hirpinus

Què pot el càntabre, Quíntius Hirpinus,
 I àdhue l'escita, si la mar d'Adria
 Ens guarda? No et facin temença
 Els àrids quefers de la vida,
 Que poc demana. Darrera nostre
 S'esmuny Juvència com un lleu somni:
 I allunya la trista canícia
 Del són i d'amor la gaubança.
 Les flors llur gràcia tostemp no serven,
 Tostemp no es mostra blanca la lluna.
 Per què l'esperit vols omplir-te
 De mínimes coses inútils?
 Millor no és sota del pi o la plàtana
 Perfums de roses i nards d'Assíria
 Per sobre els cabells que blanquegen
 Vessar, tot bevent sens escrúpols?
 Les greus cabòries Evius dissipa.
 Jòvens, diguen-me: qui de vosaltres
 Voldrà amb aigua pura l'ardència
 Calmar del Falern? No pretengui
 Ningú que vingui Lidé la impura
 Portant lligada la cabellera
 A estil de les vèrgens d'Esparta,
 Polsant una lira d'ivori.

ODA XIX

Himne a Baeus

Cregueu, oh pòsters, que jo he vist Baeus
 Omplint de cànties la balma oculta:
 Nímfes callades. P'oïen
 I sàtirs d'agudes orelles.
 Evoé! Tembra ma pensa encara
 Car ple de Baeus mon cor batrega.
 Sigues benigne, i la força,
 Oh déu, de ton tirs no m'imposis!
 Fes que les tíades canti, i alhora
 Flumaires lactis i deus vinícoles,
 Purs regalims de mel fosa
 Pel tronc de l'alzina xaruga;
 I el novell astre que al cel flameja
 I és de ta esposa gentil garlanda;
 L'hòrrida mort de Penteu
 I el càstie ferest de Licurgus.
 La mar dels bàrbars i els rius tu domptes;
 I llà on ton culte sagrat neixia,
 Lligues amb víperes manses
 Els rulls esbullats de les mènades.
 Tu, quan muntava l'host gegantína
 Vers el reiaime diví de Júpitre,
 Fores lleó davant Retus,
 Tes urpes i gola amostrant-li.
 Hom et savia déu de les danses,
 Joes i rialles, no de la lluita:
 Pro, quan et plau ets idoni
 Ensems per la pau i la guerra.
 I davant l'aúri corn que és ta insígnia,
 L'horreu Cerberus, calmat de sopte,
 Fent-te afalags amb la cua,
 Els pens et llepà amb ses tres llengües.

JERÓNIM ZANNÉ, trad.

ART CATALA — Llorenç Brunet, fort dibuixant, ens dona en aquesta nota una bellíssima impressió dels
 casals muntanyencs o masies catalanes, amb els testos de flors en els finestrals gòtics, el rellotge
 de sol, l'ampla portalada hospitalària, el paller a l'era, etc.

Desviacions lamentables

Havíem quedat d'acord en què una de les característiques que fan més respectables els homes i acusen un major equilibri espiritual i patriòtic en l'individu, com en la col·lectivitat, era el manteniment tothora de la pròpia personalitat, de la integritat del seu ésser racial, d'aquest noble orgull que dona a tota persona serena i despassionada el seu origen ètnic, el record del bocí de terra que el veié néixer dotant-lo d'idiosinàsia especial, de costums, de caràcter, d'idioma propis i particulars. L'orgull, en fi, de la pròpia nacionalitat.

Aquest orgull nobilíssim, honestament sentit, no exclou, però, l'admiració i l'estima que ens mereixen a nosaltres, catalans, les característiques racials, ètniques, lingüístiques, etc., dels demés pobles, majorment d'aquells pobles amb els quals ens lliga més d'un vincle, com és ara, la convivència de llargs anys, les amistats, i allò que és més fort que tot: l'haver-nos-hi creat una família. Aquests sentiments de franca cordialitat, d'amor envers les coses alienes que estan free a free nostre no ens priven, però, de sentir amb tota la força que dona l'enyorança de la pàtria, l'amor i l'entusiasme envers tot allò que és patrimoni característic del nostre poble. Això pel que fa referència simplement a la nostra condició d'estrangers. Afegiu-hi ara la trista condició de fills d'un poble esclau, d'un poble que ha estat lliure i que vol tornar a ésser-ho perquè encara té vergonya i dignitat, i justificareu els punts d'exclusivisme col·lectiu amb què necessàriament, patriòticament a vegades havem de subjectar la nostra actuació, lluny de la terra pairal.

Parlem d'exclusivisme no en sentit estret, migrat, sinó en allò que es refereix a la nostra individualitat, en allò que és purament privatiu de nosaltres i que no interessa però pertorba als demés, car ja havem dit que som respectuosos i comprensius envers les coses característiques dels altres, i bona prova en donem sempre que hi ha avinentesa.

És obeint aquests principis de catalanitat i de noble comprensió que les nostres entitats desenrotllen la seva vida i la seva obra arreu d'aquestes repúbliques. És acusant llur segell característic de catalans com més són respectades i volgudes d'aquests pobles lliures i comprensius. És mostrant-se tal com són i han d'ésser com imposen llur nom i llur prestigi. Les institucions, com les persones, són sempre més estimades i admirades, com més sinceres i franques es presenten. Les mixtificaciones o les simulacions hipòcrites són blasmades per les persones serioses i assenyades.

És per totes aquestes coses que deixem apuntades que no ens sabem avenir amb l'

orientació que hom pretén donar a les activitats del Club Català de Córdoba, entitat que si bé fins ara no és pas de les que amb més ardidesa defensen i propaguen els ideals patriòtics, culturals i estètics a l'Argentina, tampoc no és d'aquelles altres que engrixen l'enemic amb fets i actes notòriament contraris a l'esperit de Catalunya. El Club Català de Córdoba s'havia mantingut fins ara en un to de catalanitat discreta i això era la seva millor executòria social.

Ara les coses marxen per un altre camí. L'actual comissió de festes traeta de desviar lamentablement la finalitat de la institució no sabem si amb el propòsit preconcebut de descatalanització de l'entitat o obeint a un equivoat punt de vista. Aquesta actitud indefinida és expressada en una informació periodística apareguda en el diari "Los Principios" de Córdoba, edició corresponent al 22 de desembre propassat.

El president de l'esmentada comissió de festes li formula el seu punt de vista començant per dir que el canvi d'idioma en les festes i reunions socials del Club que sempre havia adoptat l'oficial de l'entitat, el català, obeeix al desig de retre un homenatge de gratitud a aquest país hospitalari que ens eixopluga. Primera equivocació: No és, creiem, foragitant, desterrant, el propi idioma dels nostres actes interns la millor manera d'homenatjar el noble país argentí, ans al contrari. Si volem que el nostre homenatge sigui sincer i eficaç, havem de començar enfortint la nostra posició de catalans, presentant-nos tal com som i no tal com els nostres enemics volen que siguem.

Un altre argument adduït, que els fets tiren per terra ja en la primera vetllada celebrada sota aquesta pintoresca manera d'entendre els homenatges, és que la innovació a les pràctiques establertes en el Club, tradicionals de l'entitat, obeeix al singular fet de que al president de l'esmentada comissió de festes li agraden les obres teatrals d'autor argentí, anomenades nacionals. Deixant a part el particularisme d'aquesta innocent manifestació — car si hom hagués de satisfer els gustos particulars de cada soci, indefectiblement bastiríem dins del Club una moderna Babel, — no sabem veure enlloc la necessitat imprescindible de suplantar l'idioma català. No creiem pas que calgui desterrar el nostre llenguatge per tal de donar lloc a la representació d'obres teatrals argentines. Tenim exemples ací mateix — els quals, per altra part, donen fermaça d'aquell sentit de comprensió, d'amor i de respecte envers l'esperit nacional argentí de què havem parlat abans — del clar criteri que guia l'actuació de les nostres entitats a aquest respecte. Hom

pot representar obres teatrals, i pot cantar composicions d'autors argentins sense minva del respecte i dignitat del català. Però el que hom no pot admetre, pel mateix respecte que ens mereixen les coses argentines, és que sota l'excusa d'homenatjar els autors d'aquesta terra, es representin obres que res no tenen a veure amb els autors nacionals. Això és simplement donar-nos gat per llebre, pendre per cap de tigre el teatre argentí per tal de fer-nos empassar l'espanyol. I aquest sarcasme no el podem tolerar ni com a catalans ni com amics i admiradors de l'esperit argentí.

De les manifestacions esmentades es desprèn, per altra banda, el desig del president de la comissió de festes de no ésser titllat d'anticatalà o contrari a l'esperit i a les coses de Catalunya, per les quals sent veritable afecte si hom dona èrèdit a les seves paraules: — En cap moment jo no he abdicat de les meves conviccions. Al contrari, bateguen en el meu esperit i soc tan patriota com qualsevol dels meus compatriotes, — ha dit. Millor, molt millor que sigui així, car d'aquesta manera és possible l'esmena. Si no hi ha reserves mentals en les paraules transcrites, si elles són dictades per un sentiment de catalanitat estricta, si són sinceres, sobretot, l'esmena vindrà amb tota seguretat, quan reflexioniu detingudament al voltant d'aquest erro evident que ara han comès, potser involuntàriament és dir: convençuts de l'excellència d'una actuació equivocada que solament ha de dur pèrdua al nostre esperit i a la vostra personalitat.

Fóra sensible que ara que es fa més imprescindible la nostra actuació en sentit purament catalanese, sigui quin sigui l'ordre de la nostra activitat, entitats com el Club Català de Córdoba perdessin la drecera per embrancar-se en camins que porten a la fita oposada de la pàtria.

P. DE REIG.

Als presidis i ergàstules espanyoles, a França i a Bèlgica hi ha catalans perseguits per la tirania espanyola, la situació dels quals i de llurs famílies és sumament engunyosa.

L'Associació Catalana de Beneficència cura del seu benestar en tot allò que li és possible.

Catalans, separatistes! Feu-vos-en socis i ajudeu l'Associació Catalana de Beneficència, vetlladora de la sort dels nostres germans empresonats i perseguits.

Per què encara no és lliure Catalunya ?

Ningú no podrà negar la transcendència cabdal del moment actual de la nostra pàtria. Ningú no ignora l'estat excepcional — estat d'oprobri i de vergonya — en què es troba Catalunya fa més de tres anys i les conseqüències funestes que pot derivar-se'n per al seu pervindre, si els homes dirigents de la nostra terra, tan patriotes, tan plens de seny, no saben afrontar dignament, honoradament una actuació d'acord amb les circumstàncies.

Tothom ho sap; no és un secret per a ningú que l'alçament armat de l'integèrrim Macià fou obra exclusivament d'ell, dels catalans d'Amèrica i d'una petita part de catalans de la nostra terra.

Dones bé. La revolta armada, frustrada per la covarda delació d'aquest home italià que ha deshonrat el nom d'aquell seu avi, gran patriota, llibertador de pobles, ha donat lloc a certs comentaris per part d'uns catalans que també es vanten de grans patriotes. Aquests comentaris llençats en plena capital de França, de cara al món, quan sabien fracassada l'expedició llibertadora, confessem-ho catalans d'Amèrica; diguem-ho amb alta veu; és un acte de palesa covardia.

Els catalans d'Amèrica que amb el cor i amb l'ànima estan al costat d'En Macià i dels patriotes que l'acompanyen, no poden admetre el títol de *impacients* donat a aquells homes catalans patriotes que han ofert llurs vides per la llibertat de Catalunya. No podem admetre per cap concepte el criteri d'aquells homes catalans que anaren a Ginebra a reclamar els drets legítims de Catalunya, quan parlen de les esperances que ells alimenten d'una definitiva solució del nostre problema nacional, per la via de pau i concòrdia, confiant sempre amb l'acció d'aquesta gran farsa internacional tan mal anomenada Lliga de les Nacions.

No; aquells homes, per il·lustres, per patriotes, per talentosos que siguin, no havien de demostrar tan llastimosament — demostrant una falla de valor personal impropri de les circumstàncies d'ara — el caràcter del moviment armat d'aquells patriotes fins al sacrifici, amb aquell manifest llençat a París amb la por al cos, com vulgarment diem, temorenes d'ésser complicats per la policia francesa en l'afar armat que acabava d'ésser sorprès.

Més tard hem constatat una vegada més la política obstruccionista, maquiavèlica, dels homes que també es diuen patriotes de la Lliga Regionalista.

En què quedem? Quins són els homes de Catalunya que en els actuals moments — moments de vida o mort per la Catalunya-Nació — saben actuar com veritables patriotes? I si tots creuen ésser bons patrio-

tes, per què encara no és lliure Catalunya?

Per què amb tants patriotes com té la nostra terra, ja avui encara endormiscada — quasi podríem dir estabornida, anestesiada — per tants menyspreus, per tanta ignomínia soferta?

És que encara no li han arribat a Catalunya aquells misteris de dolor que fan de cada poble un niu de patriotes; de cada patriota un nom heroic?

Per què encara no és lliure Catalunya?

Tenen la paraula els catalans d'Amèrica, els que amb el cor i amb l'ànima seguim els passos d'En Macià, dels patriotes que el segueixen i de tots quants puguin venir amb ells.

Trenta anys de lluita patriòtica, sacrificant per ella tots els entusiasmes d'una forta joventut, les afeccions més sinceres i àdhuc el benestar material, creiem que són prou anys per a pretendre saber la conclusió a què havem d'arribar en presència de l'estat actual de la nostra terra.

En matèria patriòtica ja no és possible avui viure de lirismes il·lusoris. Han passat per sempre aquells temps de cantar la pàtria en la festa del Gai Saber. Avui convé més saber manejar un fusell que la ploma del poeta; i si el poeta es jove, encara més.

Tinguem plena consciència de l'estat ac-

tual de l'esperit nacional del poble català i tinguem prou franquesa catalana per a no enganyar-nos mútuament. Ja és hora que puguem arribar a una conclusió definitiva.

Els catalans d'Amèrica, per la nostra història, per la nostra actuació patriòtica, creiem ésser creditors a una autoritat que ens faculta per al jutjament imparcial i serà dels homes dirigents del patriotisme català en la nostra terra.

Els moments actuals, són moments de greus perills; moments d'indecisió, de desconfiança descoratjadora que no ha de persistir, que no es pot admetre baix cap concepte.

Parlem clar i català d'una vegada:

Per què encara no és lliure Catalunya?

Catalans d'Amèrica: qui més sàpiga, més hi digui.

Discutim-ho si voleu; no ens barallem, però. De la discussió surt la llum. Vingui la llum en bona hora; i que il·lumini d'una vegada, per sempre, aquell cel negre, tant negre de la nostra Catalunya on es congrien les tempestes més furioses, les malvestats més terribles ocasionades per aquell rei Borbó, el darrer d'una missaga funesta per la nostra pàtria.

JOAN B. ALEMANY I BORRÀS.

ART CATALÀ — Altra excel·lent nota artística és aquest dibuix d'En Brunet retolat "Cases de la costa".

sicals a càrrec de les nenes Ernestina Sunyer, Samsó-Viader, Elvireta Garrich, Antonia Lloreda, Esther Ros, Aurora Escuté, Annetta Ehrlich i Adela Boixader, i el nen Ferran Durao.

L'Esbart Infantil de Dansaires que dirigeix En Ramon Mas, va interpretar, amb força gràcia, *L'Espunyolet*, *L'indiot*, *Galop de cortesia* i *Contrapàs Xinzina*.

Van agradar molt *Les caramelles* cantades per un conjunt d'infants i la nena Ros; *La Marieta del ull viu* per la nena Lloreda i el públic, qui s'encarregà de la popular tornada, *La sardana dels infants*, del mestre Sunyer, cantada per un estol de petits, i *L'escolanet*, pel conjunt d'infants i la nena Ros, qui cantà diverses cobles al·lusives fetes a propòsit per En Lluís Ros.

La nota, però, que reeixí més fou la representació de *La mort de l'escolà*, fantasia lírica en dos quadros al volt de la poesia de Mossèn Cinto, amb il·lustracions musicals dels mestres Nicolau, Rodoreda, Guzman i Sunyer.

El conjunt d'infants es feu càrrec de la representació, i un quartet, dirigit pel mes-

tre Sunyer, executà la música d'una fairsó correcta.

Les decoracions foren pintades exclusivament per aqueixa festa per l'escenògraf català senyor Valls.

En descorre's la cortina escènica, el públic restà meravellat de l'excel·lent presentació, i a mesura que la representació avançava, tothom s'admirava de l'efecte sorprenent que adquiria.

Pou en veritat una sensació extraordinària, barreja de goig i d'enyorança, la que evocava la música deliciosa i els cants melangiosos de la terra. Cal que esmentem la magnífica comesa de la soprana senyora Maria B. de Boixader i del tenor senyor Bartomeu, els quals, malgrat no figurar en el programa ni sortir a escena, foren reconeguts per l'auditori. Molt bé, també, la comesa de l'excel·lent actor aficionat senyor Aragonès en la figura del frare. Un aplaudiment així mateix per al mestre Floriani en la direcció dels corals.

Les ovacions amb què el públic rebé aquesta filigrana, foren verament formidables, i allò que dona una idea més ajustada de l'èxit que obtingué és que durant la re-

presentació, i malgrat tractar-se d'un auditori propici al soroll (no oblidem que era una festa d'infants), el silenci era absolut. Les notes més apagades dels violins arribaven a l'oïda del públic més distant, la qual cosa és prou eloqüent per tal d'estalviar-nos a nosaltres més elogis i ditirambes.

Sembla que, degut a la demanda de moltes famílies que voldrien gaudir les excel·lències d'una nova representació de *La mort de l'escolà* i fer-ne participar a altres famílies, amics i coneguts, el Casal Català donarà una segona audició d'aquesta visió montserratina. Hom diu que aquesta vegada es farà en un teatre públic.

VETLLADA ARGENTINO-CATALANA

El dimecres dia 5 va efectuar-se una vetllada de confraternitat catalano-argentina, en la qual intervingueren diversos elements d'ambdues nacionalitats.

La senyora de Ruiz-Polguera va delectar-nos amb una sèrie de cançons argentines i catalanes. Un trio compost de la violinista Nelly Saenz, el violoncel·lista Sanchez-Carrera i el pianista Floriani, ens feren conèixer una Glossa de cançons populars del nostre folklore, original del mestre Sunyer, ben desenvolupada i que va agradar molt. Altres números de música hi hagué a càrrec del trio esmentat; recitació de poesies catalanes per la senyora de Cuspigera i el senyor Sagalà-Bosch, i d'argenines per la senyoreta Emília Paganini i el senyor Montarsó, i unes danses clàssiques a càrrec de la senyoreta Rosina Rabbone.

Acompanyaren a piano diversos números la senyoreta Bartrés i els senyors Floriani i Sunyer.

Els himnes argentí i català obriren i clougueren, respectivament, la festa.

REPARTIMENT DE JOGUINES

El dia de Reis a la tarda, i seguint un bell costum, les autoritats del Casal van donar una simpàtica nota d'amor envers els infants fills de socis. Els tres reis d'Orient, ben agençats i acompanyats d'un llarg seguici, feren entrada al Casal Català i repartiren els seus presents de joguines a la mainada. Aquest acte va constituir un esdeveniment i un gaudi per als petits, els quals es possessionaren a pler del saló d'actes i els amplis jardins de la institució, aixordant-ho tot amb els seus crits, rialles i música estrafolària.

Per tal de combalar-los d'alegria, dos pallassos improvisats els entretingueren, mentre hom esperava l'entrada triomfal de les majestats reials.

TOCADA DE SARDANES

Com a bell epíleg de les festes, el diumenge dia 8 proppassat la Cobla Empordanesa va tocar sis sardanes en els patis de l'entitat.

Els devots de la nostra dansa nacional, que són molts ja a Buenos Aires, van tenir així avinentesa de gaudir-se'n a l'aire lliure.

Conjunt d'infants del Casal Català que intervingueren en diversos números del programa.

Com que les audieïons no són gaire sovintejadés, cada una d'elles constitueix una festa bellíssima de germanor i d'entusiasme, car és sabut que la sardana és la dansa germanívola i entusiasta per excel·lència, quan hom la sent i la comprèn.

Es formaren moltes rodones i ja comença de fer goig la faisó de ballar d'algunes d'elles.

Llàstima que hom no pugui salvar els

obstacles que s'oposen sovint a l'organització de ballades.

Les sardanes tocades foren: "Repic de campanes", Molins; "Sota l'alzina", Soler; "Pluja d'estrelles", Serra; "Toe d'oració", Pep Ventura; "Lluny de la pàtria", Casademont; "On són les oquetes?", Pep Ventura, i "La santa espina", Morera.

E l s l l i b r e s

La llàntia encesa, per Alfons Maseras

Els qui esten avesats a la prosa magnífica d'Alfons Maseras, i sabem, oi més, quina és la faisó de les seves novel·les, no tindríem motiu per témer de veure'ns decebuts en trobar-nos davant d'un llibre seu de versos.

L'autor de "Ildaribal", de "L'Adolescent", havia de recrear-nos, i no pas altra cosa, amb els motius així apassionats i profunds, que, com és llei del seu sentir, ens ofereix en "La llàntia encesa".

Canta el misteri de la Vida quan diu, en obrir-se el llibre:

"Mon esperit és una llàntia encesa
dins la negror de la insondable nit".

I es sent creador, com a poeta, en expressar:

"Ans que eremés aqueixa espurna viva
res no existia en l'infinit pregon.
Al seu màgie escaif, flama votiva,
com per miracle, jo he creat el món".

El seu món de meravella, de passió, de sofriment, aquest exultant sentir, aquest refinament i superació de l'esperit seu, palès en el grup que ajunta en: "Amor i turment". Segueix en la intensitat i la inquietud tremant, el poeta, en les estrofes que assenyala en "Solitud i dolor", en sentides queixes de l'ànima.

El "Poema del Desert", "Al·legories de la ciutat", són observacions totes plenes de bellesa. I en el darrer grup que encapçala "Davant l'Infinit", eleva els nostres cors amb notes de fortitud, per damunt de "la Dolor, l'única fermaça de tota immortalitat".

"La llàntia encesa", tot el llibre, elegiac; quantes de llàgrimes hi traspüen en mig d'ullades de sol benefactor. Quant de desconsol de damunt de les vides no hi és estargit; quanta dolçor, per contra, sobre els turments de les ànimes!

Quan en tombar el darrer full s'adreça tendrament a "La llàntia apagada" encara exclama, el dilectíssim:

"Crema i no temis pus la mà que ha d'
[apagar-te,
que és la mateixa mà que un dia t'en-
[cegué."

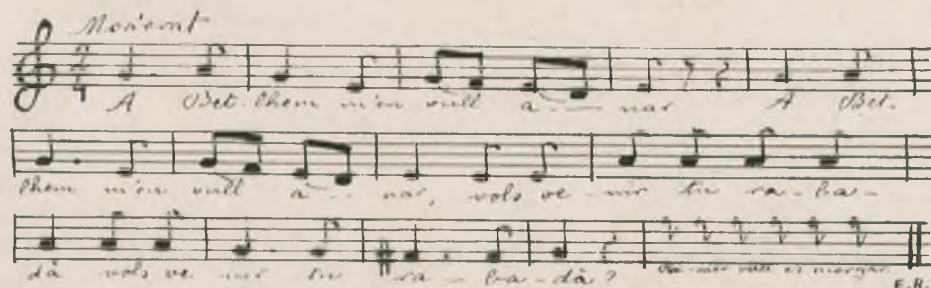
"Consum-te dolçament i gosa ta agonía,
fins a l'esclavitut del teu esguard darrer,
tan gloriós i bell com el del primer dia."

La llàntia encesa dels nostres cors, damunt el dol de la vida! Oh, girem els ulls, vers aquells qui així saben dir-nos-ho. El seu apostolat d'amor i de bellesa, quina guia i quina fortitud ens serà!

B.

Cançons populars de Catalunya

EL RABADÀ

—A Betlhem me'n vull anar;
vols venir tu, rabadà?
—Jo primer vull esmorzar.

—A Betlhem esmorzarem,
i a Jesús adorarem.
—Massa hi ha neu!

—La neu que pel camí hi ha,
la calor ja la fondrà.

—Ai la que fa!

—Sabràs com aquesta nit
ha nasent Déu infinit.
—Qui t'ho ha dit?

—Un Angel que va volant
pel món ho va publicant.
—No serà tant.

—Cantaràs una cançó
al més formós infantó.

—Això, no.

Notícies

LA GUERRA DEL MARROC

Recorden els nostres lectors les reiterades notes, comunicats oficials, entrevius, declaracions, etcètera, fetes a rel de la rendició d'Abd-el-Krim, pels generals Primo de Rivera, Sanjurjo i companyia, segons les quals hom podia donar per solucionat definitivament el problema del Marroc i, com a conseqüència, finida la guerra que tants milers de morts i tants milions perduts havia costat a Espanya? Veritat que tots ho recorden bé? Si? Doncs sapiguen que tot allò era mandanga.

Veieu, sinó, aquest dos telegrams oficials inserits el dia 6 prop passat (bell present de Reis a Espanya) en el diari "La Prensa" d'aquí Buenos Aires:

"Según se anuncia, los moros dieron muerte a 20 soldados españoles

París, enero 5 (United). — Comunican hoy de Tetuán que 20 soldados españoles fueron sorprendidos en una emboscada por rebeldes de la cábila de Beni-Ider, cerca de Tetuán.

Madrid, enero 5 (United). — Un comunicado oficial de Marruecos confirma la noticia de que el enemigo ha sufrido numerosas bajas.

Siguen las operaciones para aislar a los rebeldes."

Ens sembla que després d'aquesta prova feçant de l'activitat dels rifenys, parlar de la guerra del Marroc com de cosa passada a la història, com fan els Primo, Sanjurjo i companyia és un xic massa sarcàstic.

DE MENDOZA ESTANT

El festival artístic que el Centre Català va celebrar el mes passat en el Teatre Municipal va esdevenir un èxit importantíssim.

La Secció d'Art Escènic, sota la intel·ligent direcció d'En Creurella-Caulús, va posar a escena la comèdia en dos actes de Lluís Puiggarí "Mirallets per eugar aloses" i la ronda dramàtica en tres quadros, adaptació d'un conte de W. W. Jacobs per Salvador Vilaregut, retolada "La mà de mico" obra del repertori de Teatre Íntim d'Adrià Gual.

Els elements que hi prengueren part es comportaren correctament i mereixen només que elogis per llur eficaç comesa.

També va cooperar a l'èxit de la festa l'actuació del Cor del Centre, sota la direcció de la mestressa senyora Icart de Rodríguez, que va cantar: *El bon caçador, El comte Arnau, El saltèro de la sardina, Les formiguetes, Catalunya plora* (En la mort d'En Guimerà) i *Les fulles seques*.

El numerós públic que va assistir a la festa va aplaudir fortament tots els interpretadors i cantaires.

Vagin uns mots de lloanga, d'aquí estant, per a la senyora Icart i el senyor Cucurella.

CASAL CATALÀ DE TUCUMAN

Aquesta novella institució catalana tenia anunciat per al dia 8 prop passat un festival per tal d'inaugurar les seves tasques.

El programa que havem rebut és escrit en castellà, la qual cosa no correspon pas als antecedents d'una franca catalanitat que hom ens n'havia avençat. Per què els catalans de Tucuman negligeixen l'ús de l'idioma català en els seus actes? Per què no atorguen al propi idioma la dignitat i l'oficialitat que forçosament ha de tenir en tota entitat que vulgui poder dir-se catalana?

Els prejudicis inicials són els més difícils de poder salvar, car estableixen precedents totalment perjudicials per l'entitat i per Catalunya.

Atrament en el programa, entre d'altres números, hi ha un discurs a càrrec del senyor Josep Estradé, "Acció dels catalans a Amèrica", el qual, malgrat l'anunci en castellà, creiem que haurà estat dit en el nostre llenguatge.

Així mateix veiem que fa la seva presentació l'Orfeó que ha organitzat el mestre Ricard Artigas. Les obres anunciades són: *Cancó del tapir* (Casademunt), *La farigo-*

la (Borràs de Palau), *La primavera* (Quintana) i *El rossinyol* (Popular).

GERMANOR MUTUALISTA

Aquesta novella secció del Casal Català que es desvetlla per tal d'oferir als seus associats els majors beneficis possibles, ens assabenta que ha establert en el seu Consultori mèdic un servei completament gratuït per tots els fills de socis actius que no siguin majors de 14 anys.

És una millora econòmica que demostra ben clar fins a quin punt arriba l'activitat d'aquesta important branca del Casal.

CATALANS! Ja teniu el Bloc Manelic d'enguany?

Si no el teniu, demaneu-lo abans no s'acabin a Estados Unidos 1532, o a l'Administració de RESSORGIMENT.

A benefici de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

REFRESC GRANULAT EFERVESCENT

"FLOR DE ROMERO"

(Igual al Sidral de la nostra terra)

Es el refresc més sà i digestiu

Enviant \$1.50 rebreu a correu seguit un pot d'un quilogram de tant recomanable refresc.

Josep Ramoneda

Abellers:
COLONA ALVEAR
Mendoza (F.C.P.)

Medrano 461
Buenos Aires
U. T. 0729, Almagro

FARMACIA CATALANA

DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS

S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA

Unió Telef. 3305, (Rivadavia)

BUENOS ARES

TALLER DE JOIERIA

GRAN ASSORTIT
D'ALHAGES
DE TOTES CLASSES
A PRÈUS D'OCASIÓ.

ASSORTIT COMPLET DE
COLLARETS,
SAUTOIRS,
AGULLES,
ANELLS ETC.

ACORDEM CRÈDITS

REFORMEM ALHAGES

ESPECIALITAT
EN TREBALLS FINIS

ROIG

LBERTAD 145 - 2^{on} pis
U. T. 38 Mayo, 7100

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefònica 4571, Rivadavia
Coop. Telefònica 2918, Central

B^{mé} Mitre 2248

Unió Telefònica 8809, Mitre
Coop. Telefònica 2919, Centra.

TOTS ELS DIES: Biscuits de la Reina, Palos de Jacob, de Nata i de Crema. - Panellets, Braços de Gitano, Coques de Llardons i de Pinyons i Ensaïmades, Coques d'Arenys, etc.

Neules

VI D'ALELLA

**Xampany
Codorniu**

OLIS SUPERIORS

"L'Atlántida"

DE

J. CABRÉ i Cía.

Est. Unidos, 1599

(CEVALLOS).

Un. Tel. 37, Rivadavia 6752

OLIS SUPERIORS

TINTORERIA "MARIN"

De JOAN PELLICER, Tintorer colorista

Casa especial per a tenir i netejar tota classe de roba. Procediments moderns. Netegem en sec sense que tornin a sortir les taques. Serveis en 24 hores. Planxem robes al moment. Tenyim de negre a qualsevol color.

BUENOS AIRES

Casa Central: VIAMONTE 1380, U. T. 37, Rivadavia 3756
Sucursal i Fàbrica; BAIGORRI 191, U. T: Buen Orden 1668

MATALASSOS a l'estil català
(REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot el que pertany al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA

PAVON, 4125
BUENOS AIRES

“LA CASA DE LOS TORNILLOS”

JOAN RUSSINYOL, Sarmiento 1517

U. T. 38, Mayo 6799 - C. T. 1350, Central

Especialitat en Cargols
de ferro i bronze per a
metalls

FILFERRO d'ACER per a RESSORTS

PEDRES D'ESMERIL

Bulons per a Automòbils
de totes marques

Fibra en xapes i barres
i tot allò necessari per a foradar,
roscar i rectificar

Fabrica de Camises “La Esmeralda”

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires

**Venda directa
al consumidor.**

Per CAMISES de resultat ex-
cel·lent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, visiteu
sempre “La Esmeralda.”

“Bodegas RESPLANDOR”

... (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ...

COMPATRICIS:

*Si voleu beure bon vi exigiu al
vostre proveïdor que us serveixi
el de marca RESPLANDOR.*

Unics representants a Buenos Aires:

...

ROVIRALTA i Cia.
1247, Campichuelo, 1249

...

Un. Telef. 1446, Chacrita